

akoje trgovac sebe i druge će koji su nesrićno sujnim u savez došli u propast strmoglaviti, akoje poljodilac, i drugiće uz njega, na plodnoj zemlji, gladovati i odrpan hodati.

Eto uzroka kad vidimo dangubčiu, ma u kakim stališu što se o njegovim vidu gadimo, žalostimo, i ljutimo; gadimo se — jel je taki na sramotu čovičanstva, kojeje stvoreno: da nebo i zemlju radom svojim reši, žalostimo se, jel vidimo da neumerla duša u nevoljnom tilu mora truniti, i daće pamet grišne misli, volju zloćešte želje, tilo otrovni nagoni napasti, pak će zdrav oboliti, nevin grišnim postati, i što biaše na dug život stvoreno na skoroće se izkoreniti. Ljutimo se na njegovom vidu, jel gledamo kako će njegova dangubčea, po razliki stanja, koje zauzima, manje ili više osoba u svoju propast uvući.

Dangubčea dakle ako još nije posto, skoroće postati ruglom ljudstva, okratit će svoj život, oštetit će sebe i mnoge, pak će runit imetkom, posernit zdravljom, pomest se u pameti, i strasti će se s njegovom voljom sigrati. Dangubčea dakle gubi spas duše i tila. Koga dakle vidite bezposlena na divanu, da vrime troši i dan gubi, onog tako smatrajte: kano trulo udo čovičanstva, koje ako što prije od njegova plemenita stabla odpane, to će u njem manje jada ostati.

Domaći Poslovi.

O čem se bave na Saboru?

13. Lipnja. Predsjednik g. Šomsić — Pridložene su mnoge molbenice, i na dotične odbore odpremljene. Za tim podigne glas g. Šimonyia: poklem nije na ono pitanje koje je na visoko ministarstvo već prije 10 dana stavio, odgovor dobio stavlja drugo: neka ministarstvo izjavi dali je naklonito — u pridmetu nova municipalna ustrojstva odgovoriti, hoćel odgovornost ukupno na se primiti — ili ovu na rameni ministara mutarnji dila ostaviti, izdajese visokom ministarstvu. Na to je prišla kuća na dnevni red, i prislušala treći put osnove zakona železnice Osik Sisačke, Sz. Peter Fuimske, i Zákány Dombovar Bátorzékske — i poprimala. U toj sjednici pritrčan je pridlog g. Térey po kojim bi tribalo: da železnički odbor bude obvezan, o svakom železničkom razpravljanju strukovnjake i poduvatne zadruge u više pozvati al kadaje g. Gorove ministar javni gradjivah objasnio: da bi se ovim načinom poslovi bez svake koristi produljavali, i prisustnostju konsortiuma većma zapletjali, premda je g. Iranyia podupirao taj zaključak kao su višan od svih stranaje zabačen.

Karlovc Srbski narodni Sabor. U Sjednici 4. Lip. vićalo se o predsjedničtvu Sabora, ovom prigodom pokušale su stranke svoje sile, g. Gruić želio je predsjedništvo i u došastji Sabori — Patriarhi pridržati, al posli besidah g. Miletić, Subotić Sandić Begović Dr. Pavlovića s 43 proti 24 glasa odobren je pridlog odborski, po kojim Patriarhase označiva kao dostojanstveni Predsjednik, i uživa pravo otvoriti i zatvoriti, košto i u Svećanim Sjednicam predsjedati, a vićanje Saborsko ima odabran Predsjednik rukovoditi. Isto takoje u sjednici od 7. Lip. pao

izpravak, g. Vladike Nikolajevića, koji je smirao dostići: da se izbor Vladikah u sporazumljenju sa Synodom obavlja. Nije bio srićniji ni onaj izpravak, kojim hoti g. Gruić Vladika odboru — za kontrolu obći poslova namistjenom Patriarhu za Predsjednika, postaviti, Sabor s 41 proti 21. glasa — birana Predsjednika za glavu odborsku ostavlja, košto i vlast prisvojava misto za saborisanje obilježiti.

17. Lip. Po „Pest. Ll.“ Sabor je s brzinom izaslao G. g. Dimitrijevića i Arhimandritu Zvetiča u Krušedol, da prisustvuju onoj iztragi koja je nastavljena proti ondašnjeg Igumana, kao tobože razsipnika manastirski darah.

Posli trećeg čitanja primioje Sabor sustav novog ustrojstva s 46 proti 8 glasah Devet nji, kojima su svi Biskupi ubrojani, ovom prigodom nisu glasovali, 14. članova nisu kod glasovanja bili. Kada je ovo obvršeno g. Nikolajević Vladika je izjavio: daće Biskupi osnovu ustrojstva Saborskog, od ove različnu, kongresu naskoro podniti — zeleć da se ova okolnost u današnjem Zapisniku ubilježi.

18. Lip. javljaju, da kongres nije primio g. Popovića koga su u Bečkereku na misto Stratimirovića odabrali, već su i nadalje zaminika g. Sandića zadržali. Ko će risit pitanje, dokle se izteže pravo zaminika, možel ovo u sukob doći s pravom biratelja? naravno o tom samo pravila biranja odlučuju.

Iz vojne krajine 13. Svib. 1870. Tko nema vire, taj nema života, bez vire smo mrtvi i bez kriposti. Čovik koji izgubi viru pod noge strpa, taj malo po malo se pritvara u nimo stvorenje; i ostavlja ga čovičanski razbor, — duša mu oslabi, poklekne, ztravise sa svako vrstnim zloćam. — Iz ljudih bezvirnjakah postaju najopasniji ljudi, ubojice, umoritelji, tati, razbojnici, osvetljivci, nasilnici, blustnici — Di vira nevlada, tu nemože da bude nit je srićna država, na njoj neupočiva božji blagoslov. — U Krajini u ovoj krvavoj haljini, dok je vira vladala, i dok se je Bog vruće molio, bio je život sladkosti, bio je u njoj božji blagoslov i zloćini su bili ridki i daleko odnje.

Od kakonam absolutna sablja, pravu viru, kroz razuzdane primire izkvari; — izgubili smo je i privatili smo se svakog zla od tada.

Kad je prid tristo god. vojna Krajina zavedena, da čuva naše medjaše od navalah pomamna turčina, da ondi brani vladara svog i svoj dom, i da pripriči pribigavanja na tursko zemljište, bio je taj zavod po sve potriban i koristan, ako premda je narod ovog zemljištnog površaja, sva svoja moralna i materialna sridstva, za cara i domovinu žrtvao, rikam krv prolijo i svoju dicu na mesnice poklao. Sad kad je potribe nestalo trše se ljudi koji na kormilu vlade side: da ovu vazda vitežku zemlju u svojim absolutnim handžam zadrže, da ju sa svime unište, i podivljače, — uz ove ljude pristaju naša krvna braća narodni zastupnici Gospoda častnici. — Onome što nas u korenu izkvarava što nas materialno i umno ubija, tom se oni neprotive, nesrame se prid izobraženim svitom da nas tudjinac skupa šnjima naziva: glupanim divljacim i. t. d. — Kad čovik zdrava razuma pogleda danas u nazore skojima nas je dosad usrićavala, i želi cislajtanska vlada usrićiti, doduše bi morao grob svoj noktima kopati, i ondje se kano štipavac otrovnim repom ubiti, da nepostane danas sutra čedo nespretne demoralizacije. — Tudjinam je viru izkvario, nad crkvom neuljudno gospodari, crkva nemore najpotribitie stvari dobiti, sa

si:
w-
iic
om
21.
ja,
ao
ol,
n-
lo-
og
vi
a-
g-
vu
ro
is-
no-
b-
ko
zel
om
re,
ik
it-
or,
m
iji
ia-
da
la-
ira
ot
ili
oz
ili
da
di
ija
a i
ja,
o-
ce
na
ro-
i
a-
u
se
da
im
na-
ka
uti,
da
—
os-
sa

izpovidi i prisvetom pričesti se sablja podrugiva, svećenstvu zasido meće i ovo živo progoni.

Sva carevina naša, ima u svakoj zemlji po svoj sabor, mi krajičnici tog nemamo, nami se pravica u tuđjoj kući za nas neprikladna kroji, s našim blagom stranci gospodare, naše šume tuđji kulturträgeri prodaju, — tuđji su ljudi nami u sin, u upravu u školu tuđju sablju uveli, narodni jezik istisli i tuđji urinuli, sude nas na vojničku, zakone su nam do zla boga osakatili, iz medju ostali tolikih pogrišakah: eno naši onemogli vojnici, proti sankcioniranim ustanovam s 59 gl. graničarskog zakonika od 7 Svibnja 1850 invalidne obskrbe nedobivaju, nit naša vojska kad je u službi, jednake plaće kano linijska nebere, dakle nije ravnopravna.

Bože dali će se Njegovo Veličanstvo naš pridobri kralj vrhu nas nesrični graničarah smilovati, nas razvojačiti, sablje izbaviti, i u ustavni život privest?

Ličanin.

Visoku Ministarstvo nutarnji dila — našlo je za potrebitno: municipie opomeniti: da povodom sajmova (vasara) nepovlašćivaju kockanje i druge propalice sigre — uz platjene takse u obću blagajnu.

Mislimo da sričke ništa nisu drugo, nego mamljenje ljudi na pokušaj svoje sriće, — koje pokušavanje najposli ustrastise — ako se ovo u novčićam zabranjuje uvidit nemožemo — kako se može u hiljadam dozvoljavat; nečudorednost ovog dila nezavisi o maloći ili veličkoći svote, već u mamljenju novca, za koji se neiste rad i trud, ona taksa koju taki skitalice polažu, prije dodje do grla Seoski poglavara, nego obćenog bugjelara.

Kući poslovi.

Iz Bačke 5. Lipnja. Pervog i drugog Lipnja je održavala Župania (Varmegia) Bačka svoju tromisečnu sidnicu. Predsidnik prvi podžupan (vicišpan) davši izvjestje o stanju županie, dao je ustmeno račun o polipšovanju dvorane (sale) županijske koje je po darivanju proizvedeno, i obeća daće te troškove tiskom obznaniti. Nas-pomenio je, kako dasu prošli tri miscal nesvršeni brojevi sudbenih svatnih uzmožani, a zemljišnički (gruntovnički) umanjeni, te naveo nebilse moglo dati pomoći od zemljišničke snage sudbeničkima, čemu se G. Gartner protivio, kao uvik tako je i sada G. Predsidnik uzrok zaostavština (restantia) u to položio što nema zadosta zvanienikah!

Posli toga priuzete su okružnice različiti županiah. Na poziv županie Peštanske mnogisu se zapisali, da žele na podučnici blage spomene grofa Batthyány jednoč pervog ministra magjarskog prisustvovati. — Najveću je razpru-izvela okružnica grada Debrecin, kojom pozivlje županie da je podupiru u tim, da se predlog ustroja županiah i obćinah zaostavi dotle dok bi se županie o tim izjas-nile G. Z. V. je sa svim priuzeo želju grada Debrecin, a G. K. M. je proti bio: posli duge razpre bih zaključeno: da se izkaže, kako da se župania Bačka straši novog us-troja županijskog, ali i opet želi da se čim pria priuzme — čim pria! jerbot ovako, kako sada uprava ide, teško da ima tko, ko bi želio da dugo ostanemo. Poslovi vrlo polagano idju, broj zaostavljeni nesvršenih stvarih biva velik, osobito mogu o tome svidočanstvo dati, oni, koji kupuju i prodaju, jerbot sa pripisanjem, strašno zapinje; ali po naj više je žalostno stanje sirotah, jer je najti takvih, koji od više godina nosi u žepu uputnicu (assigna-

tiu) ali do novca svog vlastitog nemož dojt, a kojeg pri-tisne prika nužda, prodaju svoju uputnicu za polu vridno-sti. A kakoje s ukradenim stvarma? to po novinama sva-kom je poznato. Ričju svaka viču daj Bože al u mah!

Preuzete su i moljbenice pojedini obćinah: Kupu-szina moli: da joj se da pomoć, jerbot se je pobožati daće Dunav prodrti i svu obližnju okolicu potopiti; ali nije dobila ništ, jerbot rekoše, da jim je na tu sverhu odobrena trogodišnja županijske robote dužnost, te da s tim budu zadovoljni, i nek razvijenom snagom sustave da Dunav neprodre. Ali osim toga, što ona dva sela na to oprediljena svom snagom nemogu Dunavu na put stati, ako on ne popušta, još i druga ima tu tegoba! Na misto porušenog nasapa tribalo bi da se novi nasap vodi, i buduć da je zemlja podilita, nasap nov imaobi se nastaviti na spainskoj zemlji, al zakupnici (arendatori) neće da popuste; te tako lakose mož dogoditi, da Dunav ne čekajuć njihove razpre, prodre, a tkoće onda odgovoriti za priveliku štetu? Na ovaj položaj nisu pozor imali onda, kad su pašnjak i zemlje dilili, a ovo pitanje će mnogo puti zapinjati. — Priu-zelase i moljbenica obćine Bač zbog štete koju po suvišjoj vodi Mostonge pati, i to nevino, i svršenoje da Bukinci, koji su usuprot višjoj zabrani tečaj vode Mostonge nasa-pom zagatili, polagano vodu spuštjati imadu, a bačvani ako žele da jim se uzrokovana šteta naknadi, nek nastupe put sudbeni. U sednici drugog dana ni je nas bilo svega valjda 50 do 60. Pervi dan posli podne je i školsko viće županijsko obderžalo svoju sidnicu, bilo nas je svega 12 malo po malo izostaće i više, jer po §. 131 u zakonu propisane dnevnice (diurne) ne daju se, te tako oni od sućla-novah, koji na to troška ne imaju po izostajatće. — Pre-duzeta su svako verstna pisma, izmed ostalih i rišenje vis-ministra Prosvite gdi na pridlog školskog vića, odbijase učionam vjeroizpovidnim ono odobrenje: da bi se i njima dobavio zajam, da mogu svoje učione u smislu zakona pritrvoriti, i samo i jedino se obeća učionam zajedničkim. (communal). Za nužno je našlo školsko viće, da se za našu prostranu županiu otvori jedna državna preparandia, a dvomisečni preparandialni tečaj nalazi za nepotrebitno. Odobreni su izbori novi u zajedničkih učionah, u Prigl-Szentivánu i Barački proizvedeni, a za zajedničku učionu u Veprovcu naredjen je izbor.

Pervi dan u večer se sastavio sastanak (clubb) livački za buduću restauratiu, i izabrao za predsidnika G. Zaku Vujevich — a drugi dan je dao prvi podžupan veliki majalis u šikari, na koji su pozvani svi odbornici županie, ali zbog kišovitog vrimenta nise mogo u šumi obderžati, nego u gostioni je obderžan.

Bač dne 10. Lipnja. Skora svaki dan kiše imamo i to čestje s velikom grmljavinom, dvi godine nas je jedno za drugim led pohodio, te tako nije čudo, da se svakog oblaka strašimo, s tim većma jerbot nam uvik novine donášaju, da je sad ovd, sad ondi led pao! i danas oko jed-nog sata posli podne imamo strašnu grmljavinu, padauje toliko, da je sve potamnilo. Trava pokošena nam trune, u boljoj zemlji žito i ječam na zemlji leži, — Sajam (vasar) na duhovski uvtornik bio je slab, marva, koja nas je prošle zime mnogo stala, na slaboj je cini, al govedjina i opet je skupa.

NOVOSTI.

— Njegovo Veličanstvo kralj Franjo Josip pro-valom oblaka stradajućem selu Velikom-Bunu 2000 forinti iz svoje blagajne je poklonio.

— **Tuča. Pišu iz Pošege**, da je, 7. t. m. vinograde i vrtove u ondašnjoj okolici potukla tuča (led) koja je došla od sokolovačke strane, pa prošla prema Kutjevu.

— **Minister trgovine i obrtnosti dozvolio je** da se u Tisaföldvaru županiji Bačkoj obdržavaju godišnji vašari. Tečajom 21. Ožujk 7. Lipnj. i 22. Kolovoza.

— **Većina hrvatski poslanikah** povratila se sa ugarskoga sabora, pa će se prikinute saborske sjednice valda već ove nedilje moći nastaviti.

— **Po najnovijem** dokazu u Carigradu izgorilo je dvadeset hiljada staja.

— **U Šošlaku** svalio se zvonik, i veliko zvono dvoje dice je namistu ubilo.

— **U Kalači.** Brašančevski prošun obavljen je 16. Lipnja običnom crkvenom svečanošću. Vodio ju je Pravitli Biskup gospodin Ivan Nehiba uz podvorbu mnogobrojnog svećenstva. Svetotajstvo prato je silni svit, svake vrsti staleža.

— **Peštanski Sud Grofa mlad. Stipana Karolyi** sbog toga, što je gradskog službenika red obavljajućega, bičom ošinio na trimisečni zatvor, s naknadom troška odsudio, valdaće se uzrujana krv mladog gr. utaložit, pa neće poštene ljude uznemirivat.

— **U Zomboru** na zemaljski sabor izabran je za zastupnika g. Dr. Nika Maksimović.

— **U St. Tamašu** burnim oduševljenjem izabran je za paroka, mladi djakon g. Lazar Kačanski.

V I L A J E T.

Beč. Pokrainske Sabore sazvaće na 20 kolovoz, a Reihsrat na Rujan. — Uslid čega je izgled, da će se Delegacije samo na Listopad sakupiti. U Reihsratu najpre će one financialne poslove pritresat, koji ne podpadaju Delegacijama, zatima će priuzet zakon o biranju zastupničkog, a posli ovoga prićiće na zemaljske promine, kojima žele Poljake usrićit. Egipatskog vice kralja sin najstarij, stignitće u Beč kao Carski gost.

Pariz Ni mladež se neda uvik za nos voditi. U Parisu u struki ličnosti bio je kod sveučilišta, ko učitelj namištjen jedan odličan muž Dr. Laboulay, ovaj o prigodi razprave plebiscita, glasovanja pučkog, izjavio je: daje to u smislu ustavne slobode sa svim uredno obhadjanje, što se naravno nije dopadalo onima koji su navikli — puk za orudje svoji strasti upotribiti, i pučka prava samo za svoju osobu tražiti, ovisu podbunili niki mlade al najviše neugladjene ljude, koji su toga ugledana čovika o pridavanju škulskim toli nazlabali, i nagrđili, da je usilovan bio ovo kod sveučilišta dokinuti. Sad od svih stranah dobiva pouzdanice, kojemu šalju njegovi bivši učenici, a i sadanji, ne samo ličnički, nego i pravnici, prosvidujuć proti grdne uvrde zaslužnom učenjaku počinjene. Francusi počimaju glas svoj podizat, proti željeznice pod imenom St. Gotthard poznate — ova bi se u Talianskoj otvorila švajcarsku prišla, i u Preisku unišla, u toj prugi dvi su stvari kakono političari smatraju koje za Francusku i Austriu pogibel nose, prvo ovim načinom bise osakatila obrtna i trgovačka žila ovih državah, poklem bi Levantska trgovina ovim putem izključivo u ruke Taliana i Prussa došla, drugo — po toj železnici ono prijateljstvo koje Taliansku s Pruskom kakono g. Bismark reče skopčaje, neprikidljivu svezu bi

dobilo, premda mala Švajcarski nebi toli sile posidovala; da od svoje granice ove ili one nepriatelje odbie. — Kako su prijašnje godine Prussi pobunili Belgiance, kad je o tom govor bio, da gvozdena puta i ono dilo Francusom bude podiljeno — koje od njeve granice u nutarnja Belgiuma se pruža, Ministar je obećao: da će 20 Lip. o toj stvari nika očitovati.

Ministar Predsidnik Ollivier izložio je Caru stanje državne uprave po svoj Francuskoj, — odtud raznajemo: da po sadanjem duhu — koji se u pismu guši ni tamo neidje bolje nego kod nas, od 100 pridmeta di 40, di 30, di 22, 20, 18, vršeni postaju, a drugi za redom očekivaju. E vaša kodifikacija veže muževom i ruke i srce, i um, kazano je: da nemožemo biti na sve strane pravedni. Kodifikacija, i Centralisatija to su dvi sestere radjaju će silne čete častnika, koje država mora održavat.

Rim. Kako je 3. Lip. Silovito ukinjena daljnja razprava o papinskoj nepogrišljivosti, to su magjarski Biskupi odljučili: da više u tom pridmetu neće govoriti, a najodljučnie se u ovoj stvari izrazio Preuzvišeni i učeni Nad-Biskup Kalački, g. Ljudevit Haynald, nimci ovih mnenju nehtišese pridružiti. Kako su ovi u svojim odlukam nestalni, pokazoje najnovie: Nadbiskup Köllnski, koji je za doključenje obće razprave glasovao. O Ugarskom Prabiskupu uzviš g. Šimoru pišu: da sidnice već i nepolazi. No i tako ga kod kuće ogromni poslovi čekaju, odabrani za avtonomički Sabor crkve katoličke poslanici već su nemirni rado bi se sastali, i posla zauzeli; radi toga nekoliko poglavitijih u Pešti sakupljeni, sastaviše predstavku na Prabiskupa u kojoj ga mole: da se što prije, ako mu samo okolnosti nepričile budu, povrati, i sjednice otvori.

Iz Madrida javljaju daje bivša kraljica Španjulska na pristolju zahvalila — na korist svojeg sina Alfonsa — al kakosmo štili silni i moćni ministar Predsidnik maršal Prim u Saboruje svečano izjavio: da uzpostavljenje Bourbona nikad neće podupirat. Eto kakaje, i kraljevska Slava! ako nije na čudorednom temelju zidjana. I na pristolju se iztraživa: da i ono što je pod krunom, dobrim vladanjem svitli, zalud ljudstvo kršćansko, premda kad i kad zastranjeno, svoje čudoredno čuvstvo sasvim nemože izgubiti. Što su Bourboni s pristolja koja su u pol Europe zauzimali, jedan za drugim popadali, to je najviše uzrokovalo — što su propast čudorednosti, u svoji dvorovi nehajnim okom gledali, ili baš promicali, u nečudorednosti radja onaj korov nasilja, koji najplemenitiju bilju ustavnu slobodu ugušava.

Sadanja vladavina hoće da prama stiskane kraljice Isabelle veledušnost posvidoči, kani joj sve ono dragocinje, što je za svoje novce pokupovala povratit, Maršal Primje u sjednici 11. Lipnj održanoj očitovao: daje već sa četiri kandidata pokušao, al mu nije za rukom pošlo naći muža — koji bi svitlu krunu na svoju glavu primiti hotio, mora biti vrlo bodljiva, nada se ipak: daće na izteku tri miseca, toga viteza iznaći.

Portugaliaje medju 19. i 20. Svibnjom jednu groznicu pritrpila — kada je bivše ministarstvo silom stiskano, i novo po Maršalu Saldanha utrojeno, ovom prilikom, došapljanje novom gospodaru Lisabonskom: koda se poslanik velike Talianske ovoj promini baš neraduje — Maršal Saldanha, još privratnom vatrom podpaljen oznani g. Markiu Oldoini: da u ovim položaju, vlada nije voljna nadalje u obćenje s njime se upuštjati.

Ovom broju su nadostavljena dva nadometka.

Pervi nadometak 15-om Broju Bunjevački i šokački Novina.

Radi čega je i Vladavina Talianska u Firencu svoje dotičanije s poslanikom Lisabonskim donle takodjer prikupila, dok se diplomatskim putem ova zagonetka nebi razjasnila. Obe vlade neobhodne poslove poslaničtva Tajnikom su za vrime povirile.

Grčka. Ustavna vlast nemože se da ustanovi, mal ako to nije izvorna Grkah bolest, već i u staro doba niti su znali samostalno sebe upravljati, niti su kasnie rimsko gospodstvo, strpljivo podnašali. Sad opet pokazivaju svoju nezadovoljnost s gospodujućom Dynastiom.

Sveicarska. Opunovlastila je svojeg poslanika: da ugovor glede pruge gvozdena St. Gotthard, s G. Bismarckom sastavljen podpiše, s izjavom: daće Sveicarska na tu odluku deset miliuna žrtvovati. A u Francuskoj uzbuđenja uzrujanost s tim će se utaložit: štoje Sveicarska neutralna, pakće u dotično vrime znati svoju nepristranost obraniti, i dušmanu francusa vrata pritoriti, da tako lako, u nidra francuske nemože se utiskati. Tušta puti su ljudi tako lakoumni pa će povirovat: da smo najsigurnii ako od naši vrata ključii u ruku nepokušane virnosti ostanu.

Amerika. Prokraina S. Illinois. Sad glasa puk vrhu zakona - koji veli — da ni kog neće silovat: da što pri-nasa na održanje bogoštovja, i da polazi crkvu, zajedno neće biti dozvoljeno; ikog u nedilju, ili druge svetkovane dneve sudu prizivat.

Romania. Sve vlastne sile vide se podrivene, načela skrajni stranka u pučanstvu su razprostranjena. Turska vlada se sprema na svoju slučajnu obranu zatoje vojska u Šumli sakupljena. — Pišu dasu o novom izboru zemaljski zastupnika bojari na više strana nadvladali, u Pilestu došlo je do oruža, ostalo je i mrtvi, a još više ranjeni. Čujemo da su neizmirljivi po izbori u manjini ostali.

Francuska. Razkriljiva slobodu, rade o pripravi novog zakona za izbor zemaljski zastupnika, po toj osnovi na 35,000 gradjanah dopastće jedan zastupnik. Namiravaju i biljeg novinarski ukinuti, samo se ministarstvo još glede načina s odborom zakonodavnim ujediniti nije znalo. Ministarstvo za vanske poslove pripravlja žutu knjigu koja će nam u iztočnom, grčkom, i Rimskom pitanju mnoge stvari dosad skrivene na vidilo izneti. Po svoj Francuskoj 11, i 12. Lip.; obavljali su izbor Departementski — (kod nas županijski) Vičnika — Desna i liva se naprezala da svoje ljude u kotarske sidnice umisti, al kako pišu sridnja slobodnjačka strana, najviše mistaje zauzela, što pokaziva: daje sadanje ministarstvo, koje se iz te stranke izrojilo — u sercam naroda, svoj koren duboko upuštalo.

Trgovina i obrtnost.

* **Subotica, 17. Lipnja** (u petak). Vrime nam je probitačno, danjom vrućina večerom i jutrom oblačno, u podne imamo 20 stupnji vrućine. Posli ove posljednje kiše koja je tako reći prava blagodat Bozija, sve je nov život dobilo, mlogi usivi a naimo zob i ječam počeo se mistimice šugati, a sad je svega toga nestalo. Rana naša dobro stoji, mlogo bolje nego u doljnoj Bačkoj, o kojim sam imao priliku ovi danah sam se osvidočiti — prolazeći istočnom stranom jednog dila ravnog i kitnjastog Srima-Vruške gore opazio sam da su tamo usivi u obšte loši, ne manje i od N.-Sada do kanala prilično hrdjavi a osobito zobovi su ponajviše žutom gorušicom zagušeni. Vinogradi

kako u Vruškoj tako i kod nas ovde vrlo dobro su poneli, i ako samo pola na miru ostane, to će biti što ono naši velu: vina ko vode! Voće ako i nije tako vrlo rodilo toga opet ima dovoljano, a da mu nije kasni mraz i nika medljana rosa škodila, bilobi i više.

Ništo prija prolitos javilismo da se usivi u Nimačkoj svuda dobro pokazuju — sad smo u stanju javiti: da je istočna strana nimačke vrlo dobra, naprotiv sa zapadne strane se jako tužu na ranu, i u naprid već proriču da će ova godina tamo umanuti. U Francuskoj zbog velike suše vlada velika uzrujanost i ne bi radi bili dasmo tica zlo sljutnica, ipak moramo naše nazore iskazati, mal te neće ove godine tamo biti glad. — U sljid toga je rana u Parisu jako skočila, pa se zbog toga evo danas i kod nas žito jako traži i to ponajviše kupnju trgovci.

Na nasoj pijaci danas malo je dovezeno rane, i od svega je žito najbolju prodaju imalo, Mi bilježimo danas cinu ovu rani: zito 4 f. 50 nov., napolica 3 f. 50 nov., raž 3 f., ječam 2 f. 50 nov., zob 2 f., kukuruz 2 f. 60—65 nov. a. vr. požunac, vunaje po 51 for. prodavana.

Cina rane.

Maža ili centa razumi se požunac po težini na funte

Staje?	Kako?	D?	Teškoć		Vridi		Di?	Teškoć		Vridi	
			cta	fnt.	fnt	kr.		cta	fnt	fnt	kr.
Zito	21 Lipnja						18.Lip.				
	Banatsko		83	5	25—40		u Baji	83	5	20	
"	"		84	5	40—50		"	80	5	10	
"	"		85	5	50—60		"	—	—	—	
"	"		86	5	75—85		"	—	—	—	
"	"		87	5	—90		"	—	—	—	
"	"		88	6	—		"	—	—	—	
"	Bačko		83	5	25—45		"	—	—	—	
"	"		84	5	40—50		"	—	—	—	
"	"		85	5	55—65		"	—	—	—	
"	"		86	5	75—85		"	—	—	—	
"	"		88	5	30—45		"	—	—	—	
"	Tisansko		84	5	45—55		"	—	—	—	
"	"		85	5	55—65		"	—	—	—	
"	"		86	5	80—90		"	—	—	—	
"	"		87	5	—95		"	—	—	—	
"	maodkud		88	6	—5		"	—	—	—	
Napolica	"		—	—	—		"	78	3	73	
"	"		—	—	—		"	76	3	63	
Raž	"		66	3	40		"	76	3	33	
"	"		68	3	45		"	75	3	23	
Ječam	"		44	2	50		"	66	2	67	
"	"		48	2	80		"	63	2	57	
"	"		50	—	—		"	—	—	—	
Zob	"		—	—	—		"	44	2	40	
"	"		—	—	—		"	42	2	30	
"	"		—	—	—		"	—	—	—	
Kukuruz	"		—	—	—		"	90	3	7	
Gra	"		—	—	—		"	—	—	—	
Proja	"		—	—	—		"	—	—	—	
Gšicaoru	"		—	—	—		"	—	—	—	

Po izkazu Cinjenika, Pest. Lloyd. Na vuni je živan promet. Na stranu su odvezli do 1300 m. fine polu — fine, i češljane u cini 85—97 fr. Našinci kupili su do 500 m. sridnja češlj. — 73—80 fr. — jedno dilo fine po 100 fr. polu fine 86—87 fr. 400 m. potiske — dvostrizne. — Zimska 62—63 fr. a vuna tvorinarski oprana do 1100 m. prodavana je 108—128 fr. dilom ovdašnjim, a dilom inostranim trgovcem, manje vridnosti vunu i sad živano traže, a za sinu već se tako ne jagme.

Hranjenici, na Bečkoj i Peštanskoj piaci-traže u težini 280—360 funt. Srbia ne pokazivase na trgu, a ov-

dašnje gojenje ne izplatja se, u Berlinu slabo su prolazili po 27 nov. funt. Za Engleze su tražili škopce do 16,505 s povećanom cinom je prikupljeno. Nalazi se Hranjenika ukupno 37,770 kom.

Rog. marva, prodanoje do 15. Lip. 1859 kom. 666 vol. par 150—352 fr. — 476 kom. krav. par 90—236 fr. 133 muzar krav. par 64—165 fr.

Mast, stranci se ne jagme, zato je cina štogod pala gotova se platjala sa sudom 37—38½ fr. Za Lipanj 35½—36 za Srpanj 36 fr. bez suda. — Za Rujan do Veljače sa sudom učinjena je jedna prodaja 36 fr.

Slanina se ne traži cina samo ubiližena 30—31½ f.

Loj, 30—31 fr.

Suhe šljive — za stare 6 fr. od god. 1869. 9—9½ fr. nadošastje misece. Listopad i Studen pogodba je ugovorena na — 1,000 maži po 11½ fr. m.

Vosak drže 110—112 fr. a šlavonski 114—115 fr.

* **Poštovane** Batjince za sad nemožem poslužiti, al gledaću, da nagodim put.

NAŠA ČITAONICA.

Gazdaluk.

Liebig poznat u znanstvenom svitu učenjak — koji je stvarne stvari u svoji sastavci tako znao razlučivati, ko ličnik sustav jegnog tila davno je već kazo : ako se zemljišta nepristance podorovali budu, lakoće mo proizvesti da naši potomci neće biti kadri živiti, jel zemljište bez opočitka uporabljeno najposli svu svoju plodnost izgubi. Nu akoprem je iskustvo dokazalo : da ova izreka toga slavnog učenjaka, nije podpuno obistinjena. Ipak po uvižbanju to je za istinu pronadjeno : da razborito upotribovanje — može plodovitost zemljišta na vike uzdržati, dok nerazborito koristovanje tako može ovo onemoćiti, da se njegov plod ne samo po unuke, nego još i po nas može uništiti.

Sgadjase : da se naše misli s uvižbanjem uvik, i u svačem neslažu — ipak zdrave misli rikdo ostaju neplodne tako i ona učenjaka Liebiga misao, da se zemljište, podoravanjem umrtljiva, kod nas s veće strane istinom postaje. Jel mi sad bez razloga sporimo ornice, i poklem smo već gotovo sve sinokose priorali, neimamo zadosta snage, da sva ova zemljišta razborito radimo, zato se nad nami izreka Lieb-i gova lako može obistiniti : daće naše zemlje plodovitost izgubiti, jel misto da se naše živine, u tom razmirju spore, u kojem se uzmožavaju ornice baš se u tom razmirju umanjavaju. Dakle odud slidi : da se naša zemljišta podobno nerade, po kojim načinu nećemo samo naša zemljišta, već i naše džepove izprazniti.

Nisam ja mninja nikojih gospodarah, koji iz knjigah gazduju, zato ne držim : da sinokose ili pašnjake nebi slobodno bilo uzorat. Ta Bog je zato ulio pamet u našu glavu, da iz svakog stvora, na našu korist podiljena, toliko ploda iznesemo, koliko samo kadri jesmo. Zato ako uvidimo: daće ono zemljište koje je dosada kao livada ili pašnjak potribovano, onda više ploda doneti: ako će se pod plug uzeti, u takim slučaju ako bi ova podorali, ni po kakim načinu proti naši protomakah nebi grišili. Ta ako bi samo zato da potomkom čitavo zemljište ostavimo, ovo kao pašnjak ili sinokos i onda porabili : kada smo uvireni : da bi s plugom odtud više hasne izvadili, ondabi spodobni bili, onima tvrđama, koji zlato i srebro u sanduk zaključaju, da toga vidom istom sebi ugadjaju, ovako obhadjanje zovese razsip tvrđacki.

Ništa manje kada se sjedne strane livade i pašnjaci uzoravaju, a s druge u tom razmirju naše živine gubimo, poklem je proizvod potribne piće umanjan, u tom slučaju razoranje stavlja se, u protislovje sa zdravim umom. Jel kad se zemljište spori, koje bi tribalo raditi, a živina za ovaj rad naminjena nestaje, onda smo slični postali onomu zanatlii : koji bi onda odpustio svoje monke, kadamu se poso nasporio, scineć da on to može sam svršiti, što prije nije bio kadar s momcima poraditi, di se više zemljišta ore, tamo triba daje više i marve.

Ante Sabély.

Gdi nas boli ?

Sz-István. 10. Lip. Prije neg što smo željanog lista ugledat mogli, morali smo gdi što okusiti i po malo gorkosti, zbog predsudah, koje su se prama tome u zametku bivšem listu ovde — onde polegale; mlogo smo put morali čuti : neće biti od tog ništa i.t.d. Indi se može sciniti, kolika je bila radost naša tada, kad smo u ruke dobili broj 1-i Bunjevački i Šokački novinah, te kad smo tako svoju sladku želju i željanu nadu izpunjenu vidili. Sad pak jedva čekamo nedilju, ona nam kano dvostrukom svetkovinom budne, što nas na taj dan svagda uredno posite i Bunjevačko Šokačke Novine.

Istina, izprva nam je mučno bilo čitati ih, jer smo naviknuli magjarskim novinam, te su nam naše kao sasvim neobične bile; ali evo jedva što je primaklo desetak broja, a već se tako čutimo, da brez ovi novinah u dođuće ni biti nebi mogli. Teškoća razumivanja u čitanju sve većina nestaje, jezik nam se sve čistiji i umiljatiji čini, a dati će Gosp. Bog, pa će nam se posli još i bolje omiliti. — Braćo! ne klonimo u ustrpljenju; jer da što god naučimo, da pače, da k nauku priviknemo, veliku potribru imamo od ustrpljenja postojanog; a s njim šta nećemo moći dostignuti?!

Ali i za ovo kratko vrime, i iz ovo malo brojevah, šta smo koje šta lipog, dobrog i koristnog razumili i naučili? Ja isti, koji od ditinstva neprikidno štijem magjarske knjige i novine, već sam više stvari iz Bunjevačko-Šokački Novinah razumio, za koje dosad nisam znao. A to je sod još sve — samo uvod i priprava.

Ne ciljam ja ovde izredati ni napominjati one, jurve brojne stvari i poslove, koje su u našim novinam dovde priobćene bile, i od kojibimao mlogo u osobiti pozor častne gospode čitateljah priporučivati; nego sam naumio, da se u nekoliko riči odzovem na onu zadrugu, o kojoj je već dva-tri put govor bio u naši listovih, a zatim da pridem na taku stvar, koju su dovde još slabo protresali u našim Novinam, a po mom sudjenju veoma je važna, jer o njoj u našem rodu mlogo dobra ili zla zavisi.

Čudan napridak se vidi sad u svačemu, sad sve naprid juri, čudnovata poduzeća postaju, pak što samo gdi god koja mudra glava smisli, i iznajde, tome se svačemu najde poduzetnika; a što pojedini učiniti nemožu, na to su odmah gotova sklopljena društva i zadruge, koja samo ako se nadaju kake koristi imati, uz stanovita pravila složenih, brzo i kašto nečuvenom hitrinom izvedu na konac svoje poduzeće. Društva i zadruge rukovode danas gradjenje gvozdenih putova, parobrodah, brzojavah, utemeljivanje štedionical i Bog zna kakovi još primnogih zavodah i poslovah, tako, da se današnji vik upravo nazvati može, vikom zadrugah; poklem jedva ima kojeg poduzeća, kojemu postanak kakvo god društvo nebi zadalo. Ima do duše medju mnogim današnjim

zadragam po gdikojia i nevaljana, dapače opaka; ali, gdi je čista žita brez kukolja? te nenastoji l' svaki dobar gazda svoje žito očistiti od njega?

U takvima, velikog poduzeća zadrugama, mi bunnjevci i šokci slabo možemo mista zauzimati; ali hoćemo l' se zato odreći svačega? hoćemo l' se manit i istog nastojanja, da svoje duševne i stvarne sile, svoju narodnu obuku i prosvitu na zakonitom temelju razvijemo? da svoj napridak promičemo? hoćemo l' se odreć i iste nade i ufanja, da barem u dojudće, bude štogod od nas?! O — to nećemo; nego u suprot tome nastojati ćemo, i iz svi silah valja nam nastojati — dicu svoju školati i obučavati, a propastim koje nam se u nikih nerazborni običajih naši prite, ukloniti i oteti, pak ćemo s božjom pomoćom i mi postati kao i drugi naobraženi puci, koji su sposobni i danas na svakaka dobra i velika poduzeća. —

Srid ovakih mislih i okolnosti tko da se ipak nezraduje? komu l' da srdce nezaigra? čitajući u našim novinam tu vist, da imamo u svom rodu zadrugu, koja ee je rada oprt i protivit grdnoj bogopsovki. Tko da nezamislili, da naš puk ipak po dobrom putu ide, kad ovako svojoj boljoj srići i srićnijoj budućnosti kano temelj polaze. Ta svaki razuman krstjanin znade, da je psovka velik grih, da ona bič i kaštigu božju i prokletsvo navlači na države i narode: psovka je ta grdoba, koja svrhe, svakog njiovog dobrog nastojanja razkviri, dapače koja cile narode ukida i upropasćiva i plinom svojih neprijateljeh učini; jer narod koji psuje i Boga pogrdjiva, s istim Bogom boj bije, tko tak proti Bogu ustane, taj propasti mora. — Ovo samo onaj nemože uvidit, koji, ako i čita historiu — dogodovštinu — nevidi dalje od svog nosa.

A kako da se ta grdoba utamani drugčije, nego uz pomoć Božju sjedinjenim silama; ta neopazivamo li tuštaput kad se u kakom društvu nahodimo, gdi se koji, ili više psovačah najde, koji se ne srami prid svima psovati; — akose najde koji će mu reći: ama brate! zašto pogrdjivaš gosp. Boga, koji te nepristance sve novijim milostima obasiplje? zašto navlačiš na sebe, pak i na nas strašnu osvetu Njegovu? — može bit koristi štogod i ovo, a može bit ništa — ali, ako se najdu dvojica — trojica, koji će uh ga tako lipo, te ako bi potribno bilo, malo i oštrije opomeniti: onda će se za cilo barem u onom društvu okaniti psovke. — Eto ti koristi sdruživanja dobre volje i odluke! Ali primnogi zaboravljaju takovi dužnosti svoje, te s toga se tako i širi priopaka psovka.

Svesrdno pozdravljajući dakle ovu veoma spasonosnu zadrugu, koja nastoji posvetiti najsvetije Ime Božje — veselim srdcem kličem i ja „Živili Subatčani!“ koji su taku dobru klicu usadili medju sobom. Valja nam svima nastojat, da se ta klica medju svima nami ukorenili, jer će ona zaisto veoma koristan, spasonosan i priobilan plod doneti onima, koji ju nigovali i gojili budu.

Buduć sam se ovo odzovnio i ja ovoj lipoj zadrugi, koja nam odlakšava i pomaže zlo skršiti a u dobru naprid stupati; vrime je da prozborim o onoj stvari, koju su dovdo u ovim Novinam slabo protresali, i od koje po mom sudjenju u našem rodu mlogo dobra ili zla zavisi, indi ju nepopustljivo što česće napominjat — dapače šibat valja. A to je to, što sam već i tečajem ovog pridloga moga napomenio, tojest: jedna naša strast, jedna propast, koja nam se prikim i skrajnim osiromašenjem priti, radi čega nam se svistno iz svi silah naši otimat

valja, da se nje izbavimo. Jest braćo moja mila! nedvojim nimalo, da kad razumite pridmet ove propasti, i vi ćete ju za takvu vele opasnu najti. Jer dok se ona neudalji izmedju nas, zalud ćemo uzdisati, da imamo lipi i urednih školah, crkvah i duvni manastirah i drugo vrsti nami veoma potribni sgradah i zavoda; donde će kod nas na ova primalo doteći, dokle god se ta strast iz našeg puka ne progna!!!

Šta je to dakle? rećićete može bit u sebi. Ali prije nego što bi ju javno pokazao, dopustite mi, da još niku zagonetku nasrid donesom. Nigdi sam štio niku zagonetku o jednoj od devetdeset godinah divojki, koju smrt nije mogla zagušiti, a nije mogla već ni njezino tako dugačko divovanje gledat; da dakle neostane smrt u sramoti, za dobar aldomaš pozvala je u pomoć: glavobolju, zubobolju, groznicu i valjada još više bolesti, te tako nemogavši divojčica za vrimenta do lika dojtii, steče smrt pobjedu nad njom; jer ju je sa svojom družinom ugušila. — U ovoj zagonetki niku prispodobe vidim sadašnjem stanju našem. Kano da se i našem narodu smrt priti; ali buduć naš narod neklonut još sasvim u kriposti ćudorednoj, — čini mi se — da je smrt u pomoć zazvala: pritirano gizdanje — osobito kod naši ženski ćeljadi — gošćenje, neukost, neslogu i još Bog zna kakove naše mane i falinge, zbog koji nije nam dvojiti nimalo, da ako se toj našoj strasti nedoskoči i lika nenajde danas — sutra govorit će se od nas: bili pa ih nema; ili ako i bude kog' od nas, biti će tudje sluge i podloge svi. To je dakle ona propast, koja se s pogibeljom grozi na nas, i od koje bi ja rad bio svog roda zaštedititi, i ukloniti, kad bi mi moguće bilo. — Nemam li indi pravo, ako ove mane za veoma opasne i našem napridku ustrbljive nazivam?!

Obćena je tužba na sve strane proti prikominom gizdanju i izopačenoj modi, a zar ju nitko tako ne tira kao naša ženskarija. — Kad brate ugledaš bunjevku divojku ili makar i mladu; da je nepoznaš tko je i da nevidiš da je žensko: sudio bi po onom mlogom zlatu i silnoj svili, što je na se — ne obukla, nego — natovarila, da je to kaki slavni general ili glasoviti nadvojvoda, koji je silne vojske nadvladao i primnoge sjajne zasluge stekao.

Gospodin Bog je hodiću naredio, da snjom svoju goleću pokrijemo, i tilo svoje od zime i žestine štitimo. Nut osim ove potribne svrhe odila našeg, može biti ono i fino i ukusno skrojeno i sašiveno; al to se kod nas sve kao naopako čini. Ala skupo plaćamo mi onaj ašov, s kojim izkapamo grob blagostanju našem! — a upravo to činimo, kad tako skupu i gizdavu haljinu kupujemo. Zaišto je to veliki grih a i skrajna nemarnost, koja se ni našima bogatašima nemože s naše strane prostiti, jer i oni — neobziruć se na budućnost potomaka svoji — zbog mode dojdu u džep čifutima, praveći brez uzroka i razloga veresiu — jer vele: imadu na čeg; — a kako da se prosti onima, koji se do duše samom svilom, srebrom i zlatom zahodivaju, a jedva se možu u svoju kućicu — bolje rekuć: putriu, zavučii. — — — No, al ovo je vik ne samo društvah i zadrugah, nego i naticanja i nadmećanja!? tako je, samo što bi se nama u drugima stvarma valjalo nadmećati, čemu nas svaki broj ovi novinah dositit može. Ta tako nerazložno nošivo, šta drugo pripravljia, nego: bogatcima osiromašenje, a siromašnije pak goni na mloga nevaljanstva; jer ima mlogo taki, koji se uvik na dalje otežu nego što jim pokrivač doseći može; pak buduć da su se svakojako gizdat radi — ako to —

poklem su već svoju imovinu na nošivo potrošili — običajnim načinom dobiti nemožu, gotovi su i zlo učiniti, samo da do lipog nošiva dođu. Pa eto ti onda pogibelji, onamo je materialnim načinom propao, a ovdje je duhovnim načinom poginuo.

Evo jedan žalostiv dokaz našeg u tu propast hrle nja. Nedavno je bila u jednoj bačvanskoj varošici svetkovina posvetjenja crkvenog — što mi običajno proštenjem zovemo; tamo se je na proštenje spravila i jedna odlična obitelj stranjska, — kao što je to po bački baš hvale nevrđan običaj; — ova je obitelj (familia) svoju jedinicu za tu priliku tako opravila, da je svojim jednomistjanom za čudo bila radi velike gizdoće, a to samo zato, da ondi na proštenju jednaka može biti s ostalima; pak šta mislite braćo? dali se je mogla usporediti tamošnjima divojkama? Kažu, da su joj se još narugali i kano maškara smatrali, jer nije ni blizo tako nagizdana bila kao one varoškinje. — Eto, kako se mi nadmećemo, tko će smrtniji udarac zadati blagostanju plemena našeg!! — Bože dragi! gdi će tome kraja biti? nećeli tamo, gdi se naše slavno pleme u grob strovali?!

Pak što je za čudo; imali bi naši bunjevci od koga i iz bližjeg se naučit negizdat se, jer su nemalo svagdi pomišani s nimcima (švabama). Šta nosi švabica? nego u poslene dane suknje farbače, a samo u svetac što god finije, a ni onda nije svila njiovo nošivo; pa baš ako i jeste, nije taka, da samo jedna marama košta 15—16—20 ili i više novi forinti; a zlatni i srebrni čipaka ili puceta (dugmeta) ni od glasa nema na njima. — Ne vezu švabice nit čončaju po pol lita, ali rade svakojakog posla, pa s tog i napriduju u svakakom imanju, te ako se u koje selo samo i jedan švabo useli za 20—25 godinah bit će za cilo polovina ili bar trećina stanovnikah švabe; neće uh oni svoje zemlje prodati bunjevcu, nego će imat dosta novacah da prikupi od bunjevca zemlju, koju je on od starina posidovao.

Hoću li još i to spomeniti, da se je kod nas najviše gjerdanah od zlatni i srebrni novaca baš g. 1867-e napravilo, kad je bila nužda i stega na sve strane, da je čovik zbog nužde jedva mogao živ ostati. Eto, kamo nikšani sva pomnja naše mladeži; da znadu navesti svoje roditelje, da i obću nuždu upotribe na povećanje gizdanja. Kad se drugi puci novcem promeću i hasnu izvode, naši kano da sve blago ovog svita srebro i zlato posiduju, novce na vratu nose, te tako u mrtvoj glavnici drže. — Ej braćo ljubezna! davno su prošla ta vrimena, iz koji mi naše narodne pisme pivamo, da su nosili gjerdan odžuti dukatah i bilog bisera; nevidite li da sad i zrak drugojačje služi? kano da drugo sunce sja na nebu.

Ovu po meni ovdje nacrtanu manu našeg puka, niki dan je napomenio častan naš prijatelj gosp. Zvonimir; ali častni moj gospodare! ne tako malo — nego nepristance, nit tako tiho — već gromkim glasom valja zvoniti našem narodu o ovoj strasti njegovoj, nebili se probudio i uzdrmao, te ostavio taj nesrični adet, s kojim sebi žalostnu i čemernu budućnost pripravlja; niti zvonite mir, nego nemili i krvavi boj pritiranoj modi, nebili ju prognat mogli iz naši krajeva!

Buduć sam pak tako osvidiočen, da svaki naš rodoljub bistro uvidja, da je gizdanje po našem narodu odveć opasno — pogibeljno —; neka mi dopuste častna gospoda bunjevački i šokački Učenjacih da ih molim: da se oni misle i domisle kakva pravila — naredbe — takoj zadrugi, koja bi kadra bila pritiranom gizdanju puta pripričiti i prostoću u priličnom i ukusnom nošivu,

u našem rodu okučiti i ukoreniti. Ja sam slab, da taka pravila izmislim, ali ipak moje je smirno mišljenje to: da ako se druge svrhe po društvam i bratinstvam dostići unapridit možu, zašto se nebi mogla i ova? — kad bi se svaki član take zadruge obrekao; da će nastojati u svojoj kući prosto nošivo nastaniti, zlatne čipke polahko iz kuće prognati, i ništa takog, što je u dućanu najnovije ili što mu se prikomirno čini, nekupiti. Svakojaka se nevolja može proličit s onim, što joj je protivno. — Medjutim hvala Gosp. Bogu! sad imamo evo svoje obćilo u ovom Listu; možemo se dakle i višeput ovi poslovah, kano i o drugi posvitovat u njima: nastojmo indi da ova misao dozrije i da nam se okoristi. — Pomozimo se sami, pomoć će nam i Bog!

Nemožem da još nenapomenem i običaj nerazložnog gošćenja, koji se je takodjer čvrsto užilio u našem rodu i koji mu takodjer mlogo zla i oskudice prouzroči.

Lip je to običaj, dapače — kripot, kod naše bunjevadije i šokadije: da je gostoljuban i vazda dočekan. — Istina brate bunjevče i šokče! i sveto pismo zapovida da budemo gostoljubni; ali šta misliš? jedali gostoljubnost u tom stoji, da s gostima popijesh akov, ili dva — tri akova vina, da potučesh svu živad po svom dvoru, ili da praviš dug i veresiu radi gosta? O ne, to nije po razlogu. Ti misliš da nisi gosta ni dočekao a kamo li ga pogostio, ako se snjim zajedno opijo nisi — Bog bi dao, da se tu što god i crnijeg ne dogodi — pak zato i počimljesh na brzo trojanice piti; al bi se tebi i na dalje obzirat trebalo, a nuz to spomenit se i one zapovidi sv. pisma, koja kaže: neopijaj te se s vinom, jer je u njemu razbludnost; eto ti, ako nećeš po razlogu i pravom načinu gostoljubnost obsluživat, kako ćeš lahko pasti u prikršenje zakona božjeg, zbog kojeg možeš još i većma zalutati.

Ne tako brate. Ako ti svom gostu dobru volju ukažeš i lipu rič dadeš, njemu odlično misto pripustiš i s njim ono što imaš u svojoj kući dragovoljno podiliš; već si gostoljubstvo obslužio, tako, kako ni gosp. Bog, a ni razborit i čestit gost neće drugojačje želit ni zahtivat.

Iz priličnog uzroka nemože se indi hvalit nit odobravat ni taj običaj našeg puka, što on rado u sva obližja — dapače i u daljna sela i varoši na proštenje — bolje rekuć na gošćenje ide; a tako o svojoj prilici i sam neizmjerne troškove čini; to nijedno nerodi k dobru nit ikakvoj koristi, nego se s tim unapriduje nazadovanje — tojest: u natrag posrtanje.

A i osim toga na proštenji se šire žile svakojakog gizdanja i u modi nadmećanja; zato bi se uslobodio zamoliti onu častnu i plemenitu gospodu, kojih se ta stvar dotiče, da bi oni gdi se može tako udesili, da se takovi sastanci, koji se pod izlikom oproštenja čine, što bržje utamane.

Onima, kojima je možebit ovaj moj pridlog veoma dugačak bio, — u ime oproštjenja obećajem, da će mi drugi list — kojeg sam za odziv na list Bunjevca pisat naumio — kratji biti.

Krunoslav.

Skupa klupica.

I.

Nuder! pobre poslušaj me naški,
Zanovetat tebi neću turski;
Istina je — viruj pobre — prava,
Ma te tvoja i svrbila glava.

Drugi nadometak.

* * *

U jednome biše lipu gradu
 Čovik smišan baše za paradu;
 A ko bi mu pitao za ime
 Zna i dite, da je baća — Šime. —
 Nu tomu se pobre ti nečudi
 Jere smišne gle! od njega čudi:
 Hodi s jutra jal' za bila dana
 Kraj sokaka od „brda“ nazvana,
 U košulji i u bilih gaćah
 Na klupici sidi Šimun-baća.
 Niz njegov dubi Milka čaturice
 Laž to nije od četiri itce.
 U ustih mu čista stive lula
 Malko manja jedna dali frula;
 Kano turski Paša iz nje puši
 Blago njemu i njegovoj duši!
 Ali evo utrnu se vatra,
 Svoju snahu posvud sada matra:
 „Ama od kad vičem jesil' gluha
 Uvik idjes ko brez glave muha.“
 I da vrime drago sad negubi,
 Te počiju zaludu mu zubi,
 Šupama se maši do čature
 Nategnu je na vrat kano bure.
 Silni živci oće da mu puknu,
 A obrazi kano mihur buknu,
 Vince guta grozne suze toči,
 Misliš pobre! izpašće mu oči.
 Istina je — viruj pobre — prava,
 Ma te tvoja i svrbila glava!

II.

Nu slušaj me jošte pobratime,
 Kazaću ti još što od bać — Šime;
 Kako triba da se kuća teče,
 Na klupici s jutra i u večé.

* * *

Maleno je vrime postajilo,
 Sasvim nije ni do zime bilo,
 Uzrasla mu jedinica kćerce,
 Majčina je ona zlatno perce.
 Divočič' ju valja jur je vrime,
 Zdrav i vesel bi mi baća — Šime!
 Ali šta je baća — Šimu briga,
 Ko da nezna da se ovca triga;
 Već on sidi na klupici smirno,
 Pa izpija iz čature vino.
 Akoj' prazna kćerci zapovidja:
 „Nali kćere od onoga ridja!“
 Nu sad pobre da vidiš čudesa
 Nasmijala bi se i nebesa,
 Štono veli jedinica kćeri
 Zlim jezikom kako babi miri:
 „Kupite mi svilenu maramu,
 Za pregaču od „plug na tavanu“
 A i suknu od kumaša tavana,
 To već nose divojke odavna.“
 Baća Šime tad pogleda priko
 J okreše: „Majčino ti mlako!“
 Ali nuto doskoči mu virna.
 „Bora čovče da sam jednoć mirna.

Na divane ić divojki triba,
 Nek' neostan' ko u vodi riba.“
 Kadno ču to baća Šime tužan,
 Spusti glavu doli kano sužanj,
 Brke grizka za terbuh se vaća,
 Nu i nezna što za divan plaća.
 Posli malo ponapi se vinca
 Posta babo u mah meka srca;
 „A koj' tako da štaću joj bisa
 Vi u dućan druga nema risa.“
 Istina je — viruj pobre — prava
 Ma te tvoja i svrbila glava!

III.

Vrime malo postajalo biše,
 Po dućanih već se konta piše.
 Kupuju se svilene marame
 I kumaše sve u volji mame.
 Kćerca veli: — nepitu je cinu —
 „Štaš komadat' već svu daj cilinu?“
 Majka viče: „upište mi prizme
 Izplati će do lita bać Šime.“ —
 Na klupici sidi baća Šime,
 Svoje često počesuje time,
 Čeka kćercu, čeka svoju virnu,
 Al' čuturu rukom časkom dirnu. —
 Evo majke iz dućana 's kćerom,
 I grk uz njih za ušima s perom;
 Kad grk biše baća Šimi blizo
 Šepu doli! njemu se ponizo:
 „Dobar večer baća Šime brate
 Nij' u majke ni u jedna tate,
 Kano što je vaša kćerca lipa,
 U svom gradu neima ju kipa!“
 Od rada se baća Šime smije,
 U glavi mu brige većé nije,
 Sa klupice golom glavom usta,
 Ohlo reče: „Nelažu vam usta!“
 Istina je — viruj pobre — prava
 Ma te tvoja i svrbila glava! —

IV.

Ali pobre gredem do poslidka,
 Što ču reći nije pripovidka;
 Istina je — viruj pobre — prava,
 Ma te tvoja zabolila glava.

* * *

Maleno je postajalo vrime
 Sva ulica vrie od bać Šime!
 Tu ti ljudi potrbuske leže
 Koi zbori, koi se oteže.
 Ovde žene i kućine predu,
 Kaži pobre! nil' to sve u redu?
 Jedan veli: „jel' moguće brate,
 Što sam čuo od susida Mate,
 U bać Šime j' više duga sama
 Ko u moje kabanice jamah.
 Danas će mu sve na bubanj prodat
 Bre! i njegov vratac će se skončat“
 Drugi veli: „tako mu baš triba,
 Neka se po glavi sada tiba.
 Neće više na klupici reći,
 „Brez čature neznam ti ni leći!“

Treći veli: „nek' je kraja svemu
 Baš utekli i mi nismo njemu.“
 No sad nuz to žene svoje slažu
 Kadno lažu, kadno pravo kažu:
 Jedna veli: „bona tužna Ane
 Žao mi je divojke kukavne.“
 Druga veli: „Bog se zanju stara
 Svaka ptica nadje sebi para.“
 Treća veli: „idju već pisari
 Živo žene! da vidimo stvari.“

Sakupi se malo i veliko
 Misliš igra kolo divojačko,
 Zašt da tajim bio sam ti glavom,
 Al' od mila ukloni se mahom,
 Kadno vidjah žalostne parade
 Što u dvoru baća Šime rade.
 Bubnjar buba na sve grlo dreči
 A kupitelj očima izbeči
 Bubnjar buba: „ljudi koće više
 Tog je krava s teletom i šišé.“
 Bubnjar buba: „ljudi ko da više
 Zemlju kuću na se nek' pripíše!“
 Pa to tako pobre sve do konca,
 Dok trajaše i poslidnja lonca;
 A bać Šime ko uboden' june
 Ukos gleda kroz nos oštro duhne.
 Nu za vika bi velika beda
 Jednu dvi reć i sam uzme reda;
 Ali bival' to od tuge tužne
 Jal' ohlosti vražje od priružne
 To ti neznam u istinu pobre,
 Evo besid sad sam volje dobre:
 „Kad je tako baš mi nije lako
 Pripovidat' da zna dite svako,
 Klupicu mi barem ostavite
 Nek'j tepsie kadno nije pite!“
 U velik se tad smih svi dadoše
 Progovore jedva: „A moj Božo!“
 No tu pobre zadobi milinu,
 I u kući stanka za godinu,
 Ali nebi ni nedilje danah
 U bać Šime kruha ni duhana. —
 Od nevolje moren sad sione
 A bolesti u srcu otrovne
 Na smrt ti se oboli bać Šime
 I prominu u najbolje vrime.
 Sad-sad pobre poslušaj pazljivo
 Sad se vari žuhko zate pivo:
 Uzvrte se kumi i susidi
 Još na svitu ima dobri ljudih
 Za podušje koi da pineza
 Ki za pokrov od svog riže beza
 Ki vukuri dašćicu za kovčeg
 Al' zaklupca pobre nema od čeg?
 A gle! ljudi starac niki vikne,
 Čemu brige, kad se lipo smrkne
 Vi klupicu — da štaš — izkopajte
 Pa zaklupac od nje odiljajte!
 Istina — je — viruj pobre prava
 Ma te tvoja zabolila glava.

Josip Jukich,

Divojke !

Evo vam rat, izkupite sve vaše oruže, divčike, baš-ljuke, i djevdjepe, pohvatajte se poruke, bila bunjevka, Šokica, Bošnjakinja, ili Srbkinja, pa se poredajte na branik, jel Krunoslav strašni vam rat navijstjuje, a Jukić češljauć vam Kosu vlači. No onaj ništa manje ne smira, nego da vam dukatē svrata-poskida, pa dade otcu da za nji kupi kravah ili ovacah, koje će se sporiti, s glave skine onu svilenu maramu, koja vam veli prikrljiva divičarski vinac, strgne s vrata onu priveliku za 20 forinti kupljenu maramu, koja vam lipi struk zakrili, da se puk naš nemože s vami ponositi, opori one široke zlatne portove, koje prikriju skupe svile umnom rukom vezene kite, ko nikojim rumenilo, koje jim lipo naravno lice zamaže, on veli valjaga sažeć pa lanac zemlje kupit, koji će svake godine na Markovo novo ruvo donet. Kako slušam još i društvo sakuplja, pak kani barem tri suknje svas svući; jel veli izgledate kad ji po 6 natak-nate, ko one ogromne peći, u kojima stanarice po salaši za lita kruh peku.

Pozovite u pomoć Grke i dućanžie, kažite jim da je pogibel obća, jel ako kojim nečekanim načinom Krunoslav nadvlada, zatvoriće se knjige oni veresia, koje su dosad jarmove otaca osušivale, samo se donle hrabro uzdržite, dok ja do vas nedoprem. Evo se vam svom mojom nemoćom za branitelja priporučujem i nadam se ako me na čelo primite — Krunoslava će mo srieno odbiti. S topovi kojeću vam na podporu dovest takučemo zuku i buku napraviti, da će svakog drugog volja proći bitku nastaviti. Nemojte se kakogod poplašiti i s branika uteć, ako me nehotice priteće niki Zvonimir, koji spravlja iz rebra vas napasti, i divane vam oteti, u naprid vam nagovistjivam da budete na oprezi, i čvrsto se držite dok ne stignem.

Ne recite pak drage! kakoćemo tebi virovat, kad ovi iz tvoje tvrdnje strile svoje na nas napinju, i bez da su svoj rat, po međunarodnim običaju javili, nevine, i nepripravne napadaju. No istinaje da su vas već više puta privarili, zato bi mogle misliti, da i ja istom vigove nalažem, zagovaram da na braniku ostanate, dok vas dušmani od svake strane neokruže i nezapline. No da to nije tako, dostamije na tu okolnost se pozvati, što sam vam nasilje koje Zvonimir spravlja oznanio, i da vam još većma osiguram moju izkrenost prama vaše lipote, skiniću i obrazinu s lica Krunoslava, buduć ako raznali budete koje i kakije, u mah će te se lakše proti njeg braniti, toje Lipe moje jedan poljodilac, ktome još i seljak, imal kēi neznam, sigurnoje neima, jel da je ima, nevirujem da bi tako smiono vas napadao; ta ona bi mu kod kuće s umilja tostju svojom srce izvadila, a ko je pak ima, ta mora biti malena, nevina, koja i nesluti, kako njezin čiča, drugarice okrutno napada. A taj Zvonimir to je niki kaputaš, koji običaje clanke u novine pisat, mora da je bijo gdi i na vašem divanu. Možete misliti da ja take ljude nebi u svoju tvrdjavu upuštao, da me ljuta nevolja nije natirala. Al taj poljodilac Krunoslav se popritio: daće odbit od mene sve poljodilce, na što mise i duša i tilo sgrozilo, štaću ja onda jadan, ta onimi dušu pridržavaju, jel moćni učeni me priko ranena gledaju, i smenom se podprndivaju, a majstori za diku drže, ako svojim jezikom govoreć, barem misto svake treće riči jednu magjarsku uklepat mogu, no šta ćemo, da nakazni ljudi pripoznadu da su grdni, verlo bi jim život otesčo.

A tko bi smio uvredit taka mladića, koji člance

u novine piše, no taj bi smioniji bio — nego ko bi se usudio Segedinsku piljaricu razdražiti. A Jukić je pjesnik od kog već rimljanin reče: da ga je teško namolit da poji — al kada se je razgrijao ni moljbom ga nećeš utišit. Voljan nevoljan dakle moradoh ji upuštati al s tom namirom: da ću jim se osvetit, jel kad oni sve strile odpušte — vi će te ko osnesvistjene popadat, i kad ja stignem na život se pomolit, pa će moji koje čekrkom koje vitlom raškom i vratilom ne samo od vaši sandukah, odvijat, već i iz moje tvrdjave izvijat, pa će biti na novo mir u kući, i dućanžie će moći na novo dvostruku cinu u veresiu biližit, takim vitezom baš se neće mo pridat, već misto lovorike, na vezaće mojim oko glave otrcane peruške i perače pa baš uzprkos će mo dukate nosit na vratu, ma ti i nebili od zlata kovani, već istom od kake pozlatjene kovine salivani, samo dakle moje drage i lipe složno, dok nestignem.

Izvićemo stare bariake podkojima su slavne naše familie proti Turčina vojevale, njevi duh će nas nadahnuti, smionost iztrajanost, u srca uliti, umitnost rukam zamiti, da naše dušmane sataremo, i na dalje se u svilu i skupi kumaš zamotajemo, zlatom i srebrom kitimo. Šta vridi divojki akoje kako lipa i svitla, ako nije skupim ruvom zaodivena: Ej davno je to vrime prošlo, kad su Bilečevići po St.-Ivanu i Aljmašu, a Kumbajci Latinovići po Katjmaru i Gari, krasne bosonoge bunjevke divice proslili, i s njima one lipe jake, i duga života članove svoji familia odhranjivali.

Jedan čas.

Samo sam jedan čas	Ti si jednu rekla!
U životu imo,	Ta je taka bila
Kad mi se na svitu	Da mi sve na svitu
Sve milo vidilo.	U milo stavila.
Danas mi sve vrime	Ti si drugu rekla
Svak' minut, dosadno.	Ta je taka bila
Jel sam izkusio.	Da mi sav svit
Da ništ' nije stalno.	Jadom napunila.

Volim i nevolim,
Iz jedni usta čut.
Znači: svit se minja
Svaki okotrenut.

Zvonimir.

Visina vode Dunavske.

Pešta 21. Lipnj. 7' 1" raste.
nad 0 — „
Požun 21. Lipnj. 7' 2" razte
nad 0 — „

Poruke uredništva.

Ilok: G. A. V. To su stvari lipe, al moram izčekat dan za te podoban. — Futtak: G. L. K. G. Szontjaninu. — Szonta: G. P. S. Nenadić — sve je do ruke došlo — svu poštovanu Gospoda će mo po redu na menjdan izvesti. Ured.

Kalača 17. Lipnja. — U zadnjim (14.) broju u člana „O bunjevačkim pravopisu“ ima nekoliko pogrišaka štamparski mnogo veći, kao da bi ji mogo nemarno šutkavicom odbiti, jer emisao veoma bune, kojese slideće: U 9 redu misto: Uznismo ili umištimo — treba štiti: Uzmino ili uništimo. — U 13 redu misto: smrtim — valja štiti: smrtnu. — U 16 redu misto: doneš — donev. — U I. 20 red se ovako triba, da počima: Ako pak... — U II. 17 redu misto: a gdi je“ dužji, mora se štiti: a gdi je „e“ dužji. — U 29 redu posle riči: dva pvk „i“, izostavljenesu još ove: dadu jedan dug „i“.

M. P.